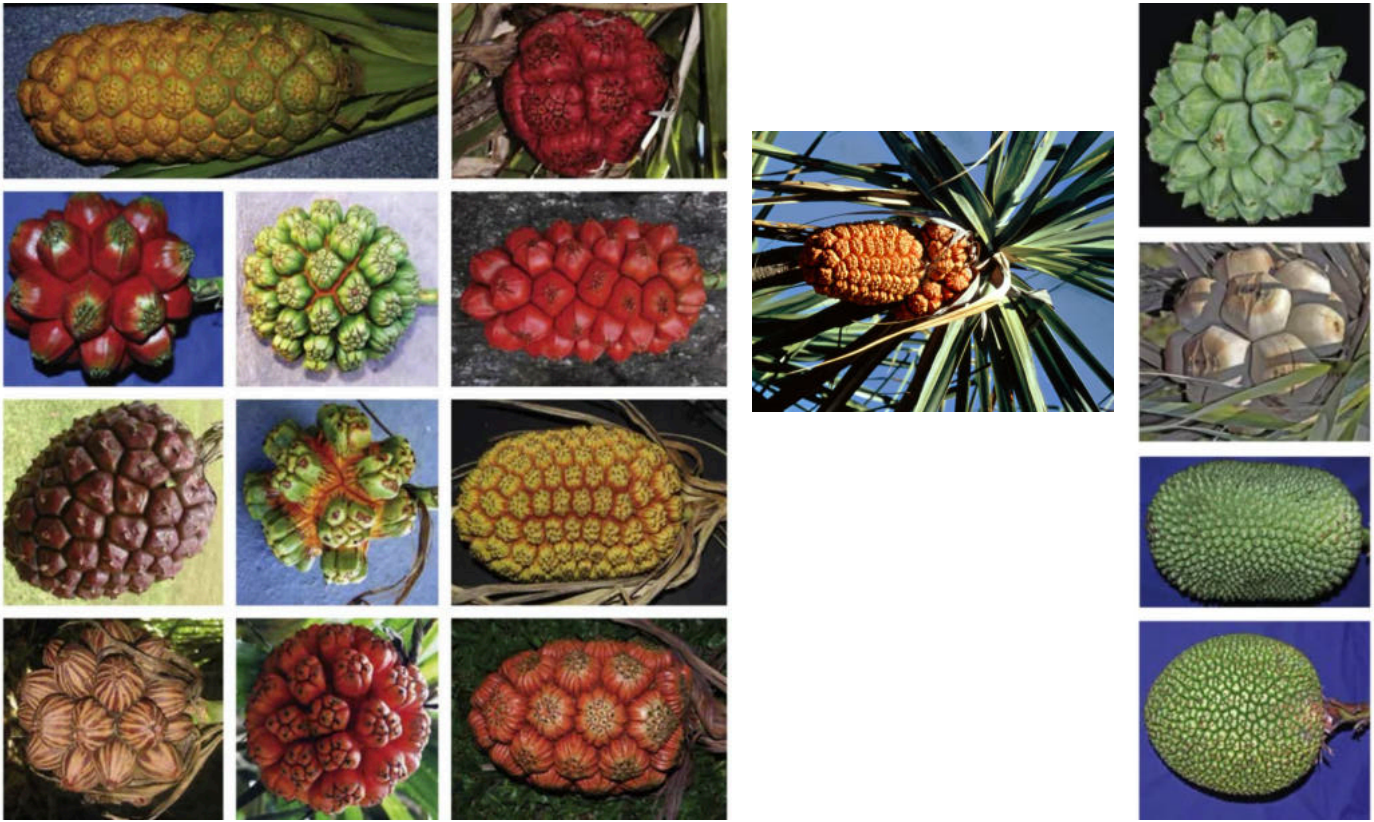


Coverfoto C. Vandewalle - Berkenbosje in Wonderwoud.



De Vrienden van de Plantentuin Gent

In dit nummer:

2
Redactioneel

5
De berkenfamilie

13
Carnivore planten in de Plantentuin

23
Wandelende takken, bomen, palmen en pandanen (deel 2)

32
'De Kleine Boerderij' Merksplas en Park Vordenstein

34
Themarondleidingen

36
Rondleidingen Gentse Feesten

43
Agenda

Beste lezers-Vrienden,

Deze keer wordt dit voorwoord verwoord onder zeer moeilijke omstandigheden, bij een buitentemperatuur van méér dan 30 °C… En we zijn nog maar in de maand mei ("maai mei niet"), dus midden in de lente. Wat wordt het dan tijdens de zomer? Help!

Maar goed, de lente is traag op gang gekomen, met vrij veel regen, en af en toe wat zonneschijn, waardoor de planten goed zijn uitgegroeid, en nu volop in bloei komen.

Hier moet ik mij ook even verontschuldigen.

Ik heb in het vorige maartnummer geen tekst opgenomen in verband met de ZomerZonneWendeWandeling. Ik was ervan overtuigd dat dit gegeven "maar voor juni" was. Maar dat hoort niet thuis in het juninummer, nietwaar, dat moet komen, op tijd, in het maartnummer.

Daarom heb ik een bericht laten uitsturen via uw e-mailadres (dat we van de meeste van onze leden hebben ontvangen). Sorry voor wie geen e-mailadres heeft doorgegeven, ik zal mijn uiterste best doen om dit soort vergeetachtigheden niet meer toe te laten…

En dan nu ook opnieuw over een aantal gevallen van botanische onzin.

"De bijna 100 jaar oude acaciaboom achter het Wit Kapelleke in Alsemberg is vervangen door een nieuwe boom. Door houtrot vormde de acacia een gevaar voor de kapel en de voorbijgangers. De

boom is niet helemaal weg: van het hout is een zitbank gemaakt en ook houten schijven dienen als herinnering voor de inwoners."

Deze "acacia" is zeker geen *Acacia*, want de soorten van dit genus groeien voornamelijk in Australië (waar samen meer dan 1000 (duizend!) soorten aanwezig zijn).

Wat men hier bedoelt is *Robinia pseudoacacia*, ofwel (letterlijk) de Valse acacia, ofwel de Gewone robinia, de Nederlandse naam die onze voorkeur wegdraagt. Deze plant is bij ons geïntroduceerd door Jean Robin, die in 1601 de eerste zaden van deze boomsoort heeft laten kiemen.

Nu wordt deze soort beschouwd als een invasieve exoot, omdat ze zich verspreidt vegetatief door opslag uit de wortels en eveneens generatief door zaden.

De opmerkelijk vloeibare acaciahoning is afkomstig van deze boom!

Een tweede verhaal betreft *Brighamia insignis*, een "palmboom"?

Het gaat hier over een plant uit de Klokjesfamilie (Campanulaceae), met een meestal onvertakte en konisch verdikte stam, waarop dan een kroon van grote, gaafrandige bladeren staat. Ze is (bijna?) uitgestorven op Hawaii, en wordt nu door een kwekerij wereldwijd aangeboden.

Het item op Wikipedia (https://nl.wikipedia.org/wiki/Brighamia_insignis) is zeer lezenswaardig!

Maar enkele andere sites geven soms zeer "bijzondere" commentaar…

"De Brighamia insignis, ook wel bekend als Hawaïaanse palm of vulkaanaanjelier…"

"De Brighamia insignis - Hawaiiaanse Palmboom is een prachtige plant... "

"Brighamia insignis - Hawaïaanse palmlelie. De palmlelie kenmerkt zich door zijn sculpturale vorm en groeipatroon. De zwaardvormige bladeren reiken trots omhoog…"

"De Brighamia insignis is geen palm en ook geen struik. Hij heeft geen stengel of stam."

"De Hawaii Palm is een prachtige palm met een stoere uitstraling."

"De Hawaii palm, ook bekend als Brighamia insignis kirsten, is relatief eenvoudig in onderhoud vergeleken met andere palmen."

Amai zeg, wat voor onzinnige en onkritische overschrijverij…

Beste groeten van uw redacteur,

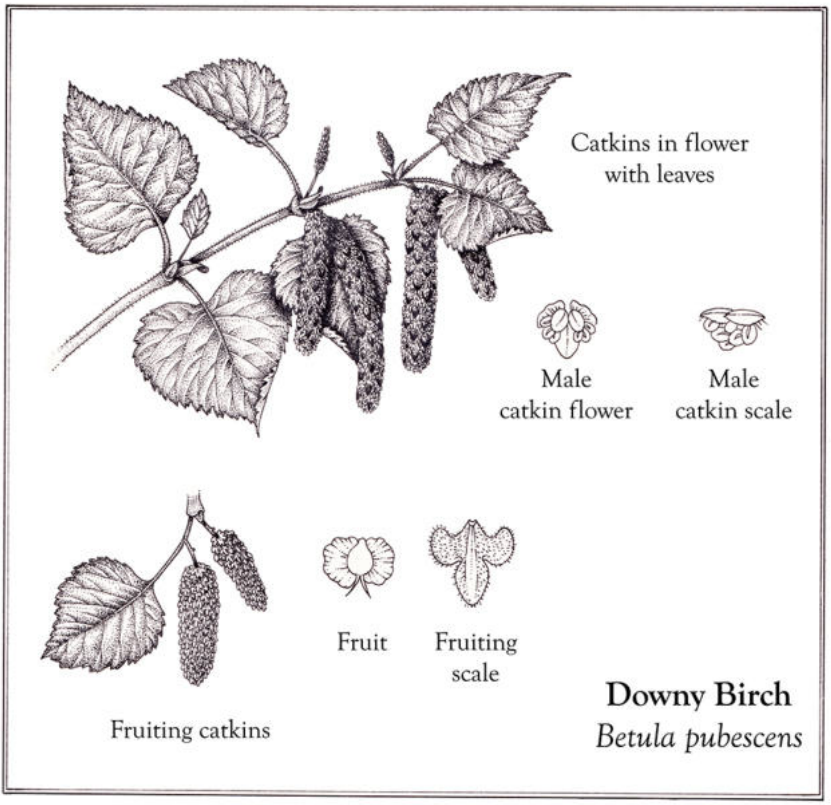
Paul Goetghebeur



De berkenfamilie

Wie aan bloemen denkt, denkt zelden aan bomen. Toch bloeien ze, en soms opvallend vroeg. De bomen en struiken van de Betulaceae, of berkenfamilie, doen dat zelfs midden in de winter. Zonder kroonbladeren, zonder nectar, maar met een bloeistrategie die volledig afgestemd is op de wind. Afgelopen winter zag ik begin december reeds hazelaars in bloei en besefte ik weer dat dit gele festijn reeds lang voordien voorbereid was!

Het meest kenmerkende element van de Betulaceae is hun bloeiwijze: een katje. Katjes zijn compacte bloeiwijzen van sterk gereduceerde bloemen, aangepast aan windbestuiving.
De katjes worden al in de zomer aangelegd en de mannelijke katjes zijn de hele winter duidelijk zichtbaar. De bloemen hebben meestal vier, soms één tot twaalf meeldraden die in het vroege voorjaar enorme hoeveelheden stuifmeel produceren. Het stuifmeel is licht, droog en in grote hoeveelheden aanwezig.
De vrouwelijke katjes zijn veel kleiner en onopvallender maar beschikken over goed ontwikkelde stempels om het rondzwevende stuifmeel te onderscheppen.
Alle leden van de familie zijn eenhuizig: mannelijke en vrouwelijke bloemen komen op dezelfde plant voor, maar wel strikt gescheiden. Deze scheiding van geslachten en het vroege bloeitijdstip zorgen ervoor dat de bestuiving plaatsvindt vóór het verschijnen van de bladeren, zodat niets de wind tegenhoudt. Na de bestuiving groeien de



vruchtbeginsels uit tot vruchten, al naargelang het genus en de soort, tot nootjes of samaras met twee vleugels met elk één zaad.

De berkenfamilie is niet zo groot, 178 soorten verdeeld over 6 genera: *Betula* (berk), *Alnus* (els), *Carpinus* (haagbeuk), *Corylus* (hazelaar), *Ostrya* (hopbeuk), en *Ostryopsis*. Alle soorten groeien in het noordelijk halfrond, behalve twee soorten van het genus *Alnus*. *Alnus jorullensis* heeft haar areaal in de Centraal-Amerikaanse bergen, en *Alnus acuminata* groeit in de bergregio's van Centraal- en Zuid-Amerika.

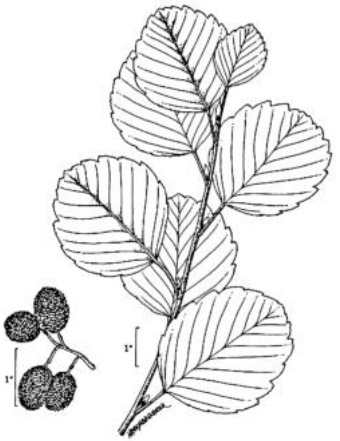
Berken (*Betula*) zijn onmiskenbare pioniers. Ze koloniseren open, verstoorde bodems: kapvlakten, heides en verlaten terreinen. Hun lichte zaden worden door de wind verspreid en kiemen snel.
Een opvallend kenmerk van vele berken is de in horizontale banden afbladderende bast. De nieuwe bast kan naargelang de soort wit, rood of bruin zijn.
Het woord berk is afgeleid van het Oud-Indische woord "bharg" wat glanzend betekent en waarschijnlijk betrekking heeft op de witte bast die zonlicht reflecteert en de boom zo beschermt tegen temperatuurschommelingen.
Deze bast heeft een groot weerstandsvermogen tegen bederf dankzij betuline, een harsachtige stof die ook voor menselijk gebruik geëxtraheerd wordt. Ze is bovendien licht, waterafstotend en zeer duurzaam en wordt in Amerika en Scandinavië dan ook breed toegepast bij de productie van o.a. kano's, mandjes, kledij en schoenen.

Sommige berkensoorten -waaronder de bij ons voorkomende ruwe berk (*Betula pendula*)- hebben in het vroege voorjaar een zeer sterke sapstroom, ze worden dan ook best gesnoeid vooraleer deze op gang komt. Tenzij het je natuurlijk juist om dit sap te doen is. Berkensap smaakt zoet, kan puur gedronken worden en zou helpen bij lusteloosheid en voorjaarsmoeheid.

In het hoge noorden is de dwergberk (*Betula nana*) een van de laatste bomen die nog opgewassen is tegen de barre omstandigheden. Nu ja, "boom" is misschien een beetje overdreven, de dwergberk is een struik van gemiddeld een halve meter hoog, een prima aanpassing aan de extreme weersomstandigheden. Deze lage vorm ligt aan de basis van het standaardgrapje dat ik tijdens een reis in IJsland ettelijke malen moest aanhoren "wat moet je doen als je in IJsland verdwaalt in het bos? Rechtstaan en kijken welke richting je uit moet…"

Ondertussen weten we allemaal dat de overgrote meerderheid van bomen in mutualistische symbiose met bodemschimmels leven. Een van de eerste bomen waarbij deze samenwerking ontdekt werd, was de berk in wiens buurt de vliegenzwam opvallend vaak gezien wordt.

Maar naast alle goede eigenschappen en toepassingen van deze boom is er jammer genoeg ook een eigenschap die sommigen onder ons minder appreciëren: stuifmeel van berken is sterk allergeen en als het terecht komt op slijmvliezen van neus of ogen leidt dat tot een op zijn minst onplezierige reactie bij veel mensen.



Het tweede genus is *Alnus*. Wie langs een beek of in een nat bos wandelt, zal ongetwijfeld wel eens een els tegenkomen. Let dan eens op de donkere elzenproppen die nog van vorig jaar in de boom hangen. De vrouwelijke katjes verhouten na de bloei en blijven nog lang hangen en zorgen voor een herkenbaar winterbeeld.

Elzen (*Alnus*) zijn bomen van natte bodems: beekranden, broekbossen en vochtige valleien. Dat ze daar zo goed gedijen, heeft niet alleen met water te maken, maar ook met wat zich onder de grond afspeelt. Aan de wortels van elzen bevinden zich kleine knobbels waarin *Frankia*-bacteriën leven. Deze bacteriën zijn in staat om stikstofgas uit de lucht vast te leggen en om te zetten in stikstofverbindingen die door de plant gebruikt kunnen worden. De els voorziet de bacteriën van suikers; in ruil krijgt hij toegang tot een extra stikstofbron. Het is een klassiek voorbeeld van

symbiose, vergelijkbaar met de relatie tussen vlinderbloemigen en *Rhizobium*-bacteriën, maar evolutionair onafhankelijk ontstaan.



De hazelaar (*Corylus*) bloeit soms dus al in december. De lange, gele mannelijke katjes zijn dan een van de eerste tekenen dat het groeiseizoen zich aandient.
De vrouwelijke bloemen zijn minuscuul, je moet echt al gaan zoeken om de lange, felrode stempels die uit de knoppen steken te vinden.

Door te bloeien vóór de bladontwikkeling zet ook de hazelaar in op windbestuiving. Bestuiving en bevruchting liggen echter niet samen in de tijd: na de bestuiving volgt een periode van rust, en pas later in het voorjaar vindt de daadwerkelijke bevruchting plaats.

De hazelnoot is een van de oudste door mensen gebruikte noten in Europa. Archeologische vondsten tonen aan dat hazelnoten al in de steentijd verzameld werden. Tot op vandaag zijn hazelnoten economisch belangrijk. Stel je voor dat er geen hazelnoten meer zouden zijn… geen praliné om lekkere chocolaatjes en pralines mee te vullen, geen hazelnotenpasta bij de boterham, geen hazelnootsiroop meer in je koffie,….
Hazelnoten combineren drie eigenschappen die ze doorheen de geschiedenis zo waardevol maakten: ze zijn energierijk, lang houdbaar en veelzijdig te verwerken. Dat verklaart waarom de hazelaar al zo vroeg deel uitmaakte van het menselijk dieet.

Daarnaast werd de hazelaar traditioneel beheerd als hakhout. De rechte, soepele takken waren geliefd voor manden, omheiningen, gereedschapsstelen en vlechtwerk. Die beheervorm zorgde bovendien voor een blijvend open en gevarieerd landschap.

Ecologisch is hazelaar een sleutelsoort in houtkanten en bosranden. De vroege bloei levert weliswaar geen nectar, maar het stuifmeel vormt een belangrijke voedselbron voor vroege insecten. De hazelnoten zijn rijk aan energie en worden gegeten door muizen, eekhoorns, en verscheidene vogels. Vaak worden noten verborgen als wintervoorraad en niet allemaal teruggevonden, wat bijdraagt aan de verspreiding van de soort.



De haagbeuk (*Carpinus*) wordt wel eens verward met de beuk (*Fagus*) maar beide bomen zijn totaal niet verwant. De haagbeuk behoort immers tot de berkenfamilie (Betulaceae), terwijl de beuk (*Fagus sylvatica*) tot de beukenfamilie (Fagaceae) hoort.

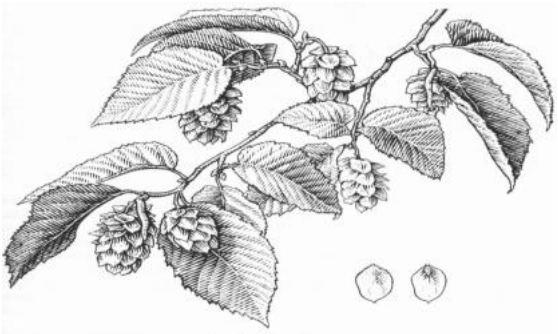
Haagbeuk bloeit met katjes en vormt nootjes met bladachtige schutbladen; beuk draagt beukennootjes in een stekelig napje. Dat haagbeuk en beuk allebei vaak als haag gebruikt worden heeft te maken met hun snoeitolerantie, niet met verwantschap.

Ook als er nog geen bloeiwijzen of vruchten zijn, is de boom toch vrij gemakkelijk te herkennen. De stam heeft vaak een gespierd uiterlijk en de schors is eerder grijsachtig met strepen, vaak zilverachtig glanzend.

Een franstalige vriendin leerde me ooit het mnemotechnisch truukje "Le charme d'Adam, c'est d'être à poil…". "Le charme" is de haagbeuk, "le hêtre" de beuk, "Adam" staat voor "a dents", een getande - eigenlijk een dubbelgezaagde- bladrand bij de haagbeuk terwijl een beukenblad een gave, gewimperde rand heeft.

Carpinus vormt een mooie overgang tussen struik en boom en is ecologisch belangrijk in hakhoutbossen en houtkanten.

Het genus Hopbeuk (*Ostrya*) bevat soorten die voorkomen in de Verenigde Staten, Centraal-Amerika, Europa en Azië. Deze bomen lijken erg op *Carpinus* maar ze hebben een ruwe schors en hun vrouwelijke katjes zijn rechtopstaand en omgeven door schutbladeren die op die van de hop (*Humulus lupulus*) lijken en buisvormig zijn. Deze schutbladeren vallen niet af en omhullen later de vruchten waardoor ze lijken op hopbellen.



Ostrya carpinifolia. Drawing by Charles Stitt

Ostryopsis tenslotte is een klein genus van struiken met hazelnootachtige vruchten die in China beschouwd worden als een delicatesse.

Ondertussen is het pollen uit de winterse hazelaarkatjes al lang met de wind meegenomen, hopelijk kwam het goed terecht en kunnen we volgende herfst weer toekijken hoe de eekhoorns driftig rondhollen in onze tuin om hazelnootjes te verbergen voor een volgende winter.

Kristel Keppens

Carnivore planten in de Plantentuin

"But I will and must finish my Drosera [manuscript], which will take me a week, for at this present moment I care more about Drosera than the origin of all the species in the world" (Charles Darwin, in een brief aan Charles Lyell, 24 november 1860)

Jullie hebben het misschien al gemerkt: het moeras naast het Palmarium werd onlangs opnieuw aangelegd en beplant met carnivore planten. Daarnaast richtten we, in samenwerking met Drosera vzw, ook een displaytafel in de Victoria-kas in, waar deze fascinerende groep extra in de kijker staat. Een mooie aanleiding om het over carnivore planten te hebben. Want niet alleen Darwin was erdoor gefascineerd, ook ik koester al jaren een bijzondere interesse voor deze opmerkelijke organismen.

Wat maakt een plant 'vleesetend'

De traditionele, maar vandaag enigszins verouderde, definitie van een carnivore plant stelt dat voedingsstoffen rechtstreeks moeten worden opgenomen uit gevangen prooien die door de plant zelf met behulp van enzymen worden verteerd (Lloyd 1942). *Drosera*, zonnedauw, geldt daarbij als het klassieke voorbeeld.

Tegenwoordig wordt die definitie ruimer geïnterpreteerd. Moderne onderzoekers beschouwen een plant doorgaans als carnivoor wanneer ze:

1. **Speciale aanpassing voor carnivorie bezit**: Bijvoorbeeld kleefharen, bladbekers, blaasjes, klapvallen, lokstoffen of structuren die de prooi vasthouden.

2. **Dierlijke prooien vangt of benut**: Meestal insecten of kleine ongewervelden, maar ook micro-organismen zoals protozoa en nematoden kunnen gevangen worden.

3. **De prooi afbreekt en verteert**: Dit hoeft niet noodzakelijk uitsluitend met eigen enzymen te gebeuren. Bij sommige soorten helpen bacteriën, schimmels of mutualistische dieren mee.

4. **Nutriënten uit de prooi opneemt**: Vooral stikstof, fosfor en andere mineralen zijn van belang, aangezien veel carnivore planten op voedselarme bodems groeien.

5. **Daar aantoonbaar voordeel uit haalt**: De opgenomen nutriënten moeten bijdragen aan betere groei, zaadproductie, overleving of algemene fitness.

Carnivorie bij planten wordt vandaag dus minder strikt gedefinieerd dan vroeger. Niet alleen planten die hun prooi volledig zelfstandig verteren vallen hieronder, maar ook soorten die voor de afbraak samenwerken met bacteriën of andere organismen. Dat maakt de grens tussen "echt" carnivoor en "protocarnivoor" soms verrassend vaag (Fleischmann et al., 2018).

De evolutie van carnivorie: een schoolvoorbeeld van homoplasie

Carnivore planten vormen geen natuurlijke, evolutionaire groep. Met andere woorden: ze stammen niet allemaal af van één gemeenschappelijke carnivore voorouder. Het vermogen om prooien te lokken, te vangen en te verteren is in de plantenwereld meerdere keren onafhankelijk ontstaan. Een fenomeen dat homoplasie of convergente evolutie heet: niet-verwante organismen ontwikkelen gelijkaardige

eigenschappen omdat ze onder vergelijkbare ecologische omstandigheden leven.

Bij carnivore planten is dat bijzonder opvallend. Zo behoren zonnedauw (*Drosera*), bekerplanten (*Cephalotus*, *Nepenthes* en *Sarracenia*), blaasjeskruid (*Utricularia*) en vetblad (*Pinguicula*) tot totaal verschillende plantenfamilies, en soms zelfs tot verschillende ordes. Toch ontwikkelden ze vergelijkbare strategieën om voedingsstoffen uit dierlijke prooien te halen. Kleefvallen, bekerstructuren, zuigvallen en zelfs razendsnelle klapvallen zijn dus geen kenmerken van één evolutionaire lijn, maar ontstonden meerdere keren onafhankelijk van elkaar.

Wat deze evolutie extra fascinerend maakt, is dat de natuur niet telkens zichzelf volledig opnieuw moest uitvinden. Recent genoomonderzoek bij *Cephalotus* laat zien dat verschillende plantengroepen vaak dezelfde oeroude genen hebben 'geleend' voor hun carnivore levensstijl. Dit proces wordt co-optie genoemd. Veel verteringsenzymen in de vallen zijn oorspronkelijk geëvolueerd uit defensie-eiwitten die normale planten gebruiken om zich te beschermen tegen schimmels en bacteriën. Zo werd een enzym dat normaal de celwand van een schimmel afbreekt (chitinase), door natuurlijke selectie omgevormd tot een wapen om het pantser van een insect te verteren. Het is een prachtig voorbeeld van hoe evolutie bestaande biologische bouwstenen herprogrammeert voor een nieuwe functie.

Die convergente evolutie hangt nauw samen met de habitats waarin carnivore planten voorkomen. De meeste soorten groeien in extreem voedselarme milieus zoals venen, hoogvenen, moerassen, natte zandgronden, kwelgebieden en tropische nevel- of hooglandbossen. Zulke bodems zijn vaak zuur, permanent nat en bijzonder arm aan essentiële voedingsstoffen zoals stikstof en fosfor. Voor de meeste planten zijn dat moeilijke omstandigheden, maar carnivore

planten vonden een alternatieve strategie: in plaats van uitsluitend afhankelijk te zijn van de bodem, halen ze een deel van hun voedingsstoffen uit gevangen prooien.

Opmerkelijk genoeg investeren carnivore planten meestal weinig in een uitgebreid wortelstelsel. Hun wortels dienen vaak vooral om zich te verankeren en water op te nemen, terwijl een belangrijk deel van de mineralen via de vallen wordt verkregen. Vooral stikstof en fosfor uit insecten en andere kleine organismen leveren een belangrijke ecologische meerwaarde op. Daardoor kunnen deze planten niches bezetten waar de concurrentie van sneller groeiende soorten beperkt blijft.

Hoewel de verschillende carnivore groepen onafhankelijk zijn ontstaan, zien we dat evolutie vaak tot vergelijkbare oplossingen leidt. Dat maakt carnivore planten niet alleen spectaculair om te zien, maar ook bijzonder interessant: ze tonen hoe natuurlijke selectie onder vergelijkbare omstandigheden telkens opnieuw tot gelijkaardige aanpassingen kan leiden.

Vallen in allerlei vormen

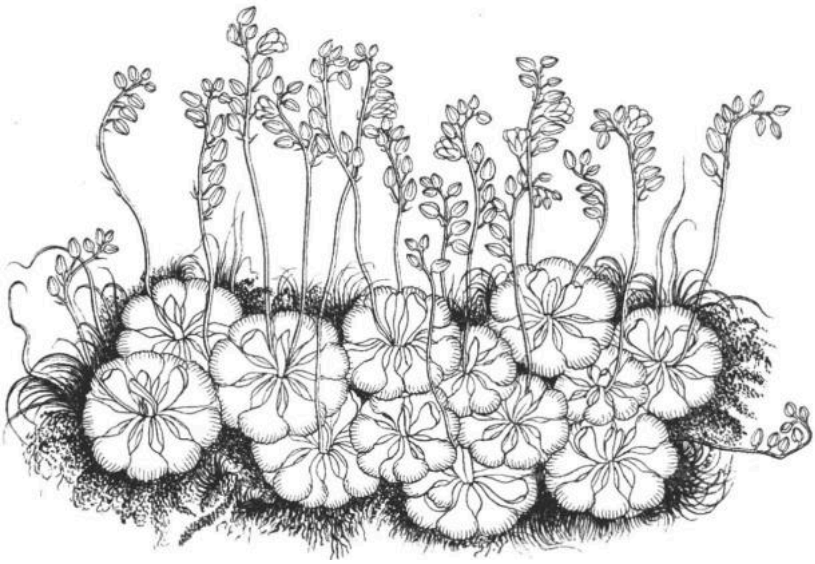
Ondanks dat carnivore planten in zeer uiteenlopende plantenfamilies zijn ontstaan, kunnen we hun vangmechanismen toch in een beperkt aantal grote types onderbrengen. In de meeste gevallen zijn het gemodificeerde bladeren of delen van bladeren die werden omgevormd tot vangstructuren. Soms gaat het om passieve vallen, waarbij een prooi zelf in de val loopt of blijft kleven. In andere gevallen is de plant eerder actief: bladeren bewegen, klappen dicht of zuigen prooien naar binnen.

De diversiteit aan vangmechanismen toont hoe een ecologisch probleem, groeien in een voedselarme omgeving, telkens opnieuw tot andere, maar functioneel vergelijkbare oplossing heeft geleid.

1. Kleefvallen ('sticky traps' - 'flypaper traps')

Vaak eenvoudig ogende, maar daarom niet minder doeltreffende vallen zijn de kleefvallen. Bij zonnedauw (*Drosera*) zitten de bladeren vol met klierharen die glinsterende druppels afscheiden. Die druppels lijken op nectar of dauw, maar zijn in werkelijkheid kleverig en bevatten vaak ook verteringsstoffen. Wanneer een insect landt, raakt het vast; hoe meer het spartelt, hoe sterker het verstrikt raakt.

Sommige kleefvallen zijn opvallend actief. Bij verschillende soorten *Drosera* kunnen tentakels naar de prooi toe bewegen, en bij som-

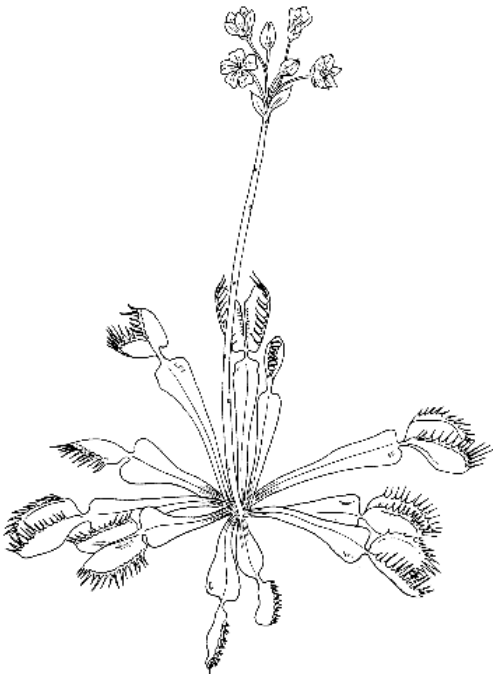


mige soorten plooit zelfs het hele blad zich langzaam rond het slachtoffer. Andere kleefvalplanten, zoals *Pinguicula* of *Byblis*, zijn minder beweeglijk maar niet minder efficiënt. Ook verborgen kleefvallen bestaan: bij *Philcoxia* zitten de kleverige bladeren deels onder het zand, waar ze microscopisch kleine bodemdieren zoals nematoden vangen.

Een leestip: Glistening Carnivores, The Sticky-leaved Insect-eating Plants van Steward McPherson (2008)

2. Klapvallen ('snap traps')

De bekendste vertegenwoordiger is de venusvliegenvanger (*Dionaea muscipula*). Haar blad bestaat uit twee lobben die als een soort klem kunnen dichtklappen. Op het bladoppervlak staan gevoelige triggerharen. Pas wanneer een prooi meerdere aanrakingen veroorzaakt binnen korte tijd, sluit de val. Zo voorkomt de plant dat ze energie verspilt aan bijvoorbeeld regendruppels.



Na het sluiten controleert de plant als het ware of de vangst de moeite waard is. Blijft de prooi bewegen, dan sluit de val nauwer en begint de afscheiding van verteringsenzymen. Na enkele dagen gaat de val opnieuw open en blijft meestal alleen het onverteerbare pantser van het insect achter.

Een tweede klapval vinden we bij *Aldrovanda vesiculosa*, de waterradplant. Deze aquatische verwant van *Dionaea* bezit kleine onderwatervalletjes waarmee ze watervlooien en andere kleine waterdieren vangt.

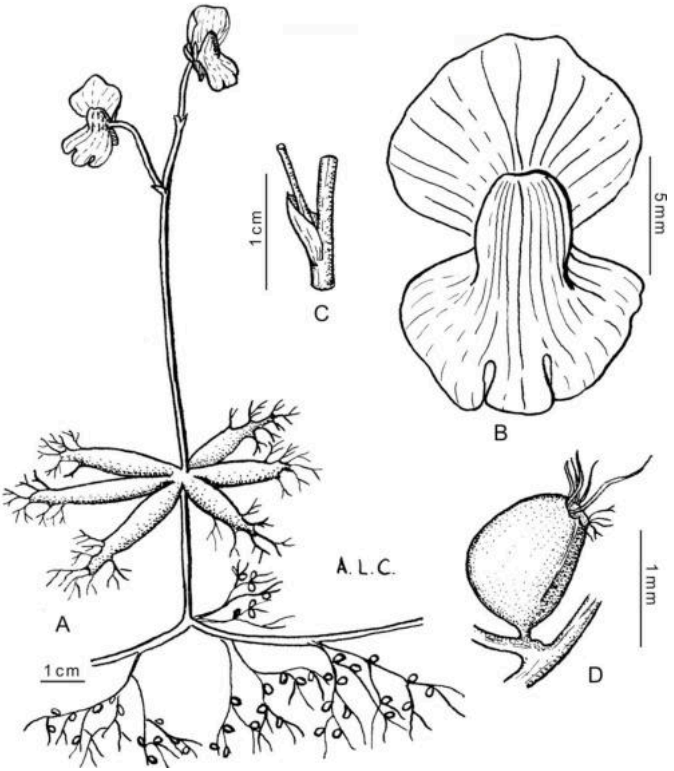
3. Beker- en 'rozet'vallen

Bij bekerplanten zijn bladeren omgevormd tot diepe bekers of kokers waarin prooien terechtkomen, ook wel ascidiate bladeren genoemd. De basisstrategie is eenvoudig: lokken, laten uitglijden en verhinderen dat de prooi ontsnapt. Toch is de uitwerking bij verschillende groepen heel uiteenlopend. *Nepenthes*, *Sarracenia*, *Cephalotus* en *Heliamphora* behoren tot verschillende evolutionaire lijnen, maar ontwikkelden allemaal een valkuilachtig vangmechanisme.



De bekers lokken insecten met nectar, geur, kleur of opvallende patronen. Een gladde rand, waslaag, neerwaartse haren of een met vloeistof gevulde binnenzijde maken ontsnappen moeilijk. De prooi verdrinkt of raakt uitgeput en wordt vervolgens afgebroken door enzymen van de plant, door micro-organismen, of door een combinatie van beide.

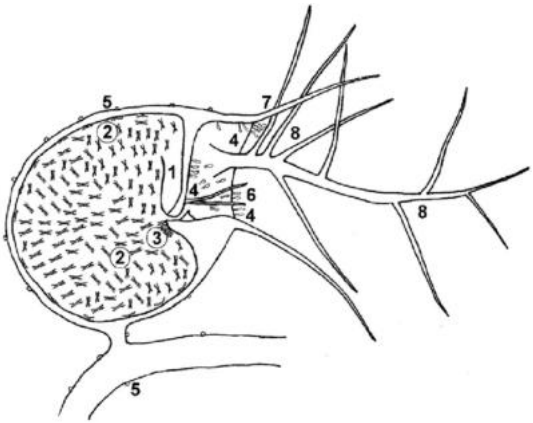
Bij enkele carnivore bromelia's zoals *Brocchinia* en *Catopsis* wordt een vergelijkbaar principe gebruikt: het rozet vormt een watertank ('rozet'val) waarin organisch materiaal en kleine dieren terechtkomen.



4. Zuigvallen

Het meest gespecialiseerde valtype vinden we bij blaasjeskruid (*Utricularia*). Deze planten dragen kleine blaasvormige vallen, vaak onder water of in natte bodems. Zo'n blaasje wordt door de plant onder onderdruk gezet. Wanneer een klein diertje de gevoelige haar-

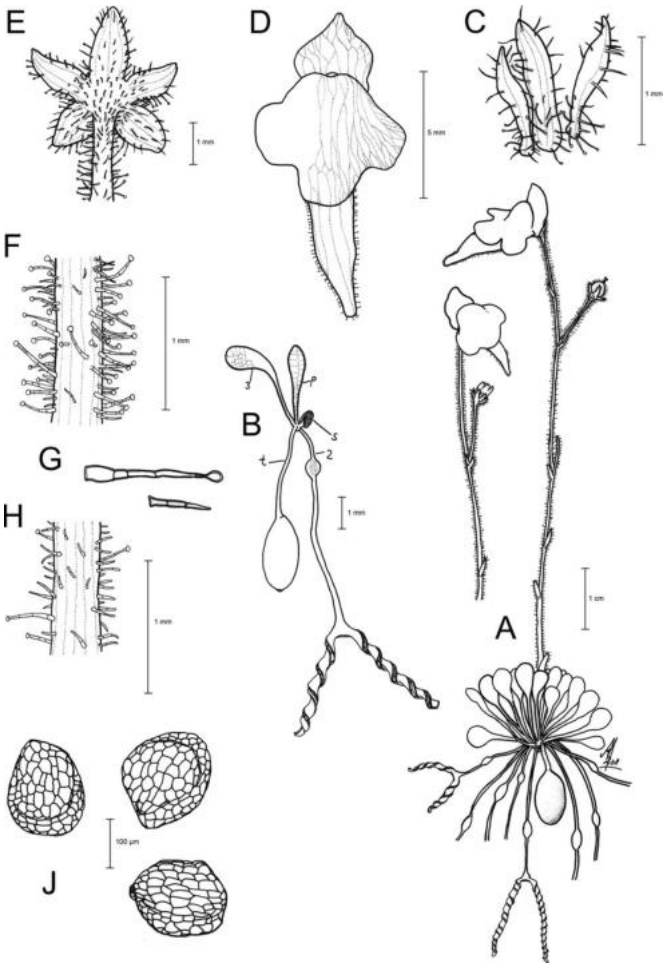
tjes bij de ingang aanraakt, springt een klepje open en wordt water met de prooi naar binnen gezogen.



Deze beweging gebeurt in enkele milliseconden en behoort tot de snelste bewegingen in het plantenrijk. De val sluit daarna opnieuw, waarna de prooi wordt verteerd. Omdat veel soorten van *Utricularia* in water of verzadigde bodems leven, bestaat hun menu vaak uit kleine kreeftachtigen, muggenlarven, protozoa en andere microscopische organismen.

4. Fuikvallen

Een heel ander type val komt voor bij *Genlisea*, de 'Corkscrew Plant'. Zij vormen ondergrondse vangbladeren die eruitzien als dunne, spiraalvormige buisjes. Kleine bodemorganismen kunnen de val binnendringen, maar worden door haren en de vorm van de buis steeds verder naar binnen geleid. Terugkeren wordt moeilijk of onmogelijk. Deze vallen werken dus als een fuik of kreeftenkorf. Ze zijn vooral gericht op microscopisch kleine prooien zoals protozoa en mogelijk ook nematoden.



Genlisea is ook interessant omdat de planten weinig of geen echte wortels hebben. De ondergrondse vangbladeren nemen dus deels de rol van wortels over, maar dan met een carnivore twist: ze halen voedingsstoffen niet alleen uit de bodem, maar ook uit levende prooien.

Kenneth Bauters

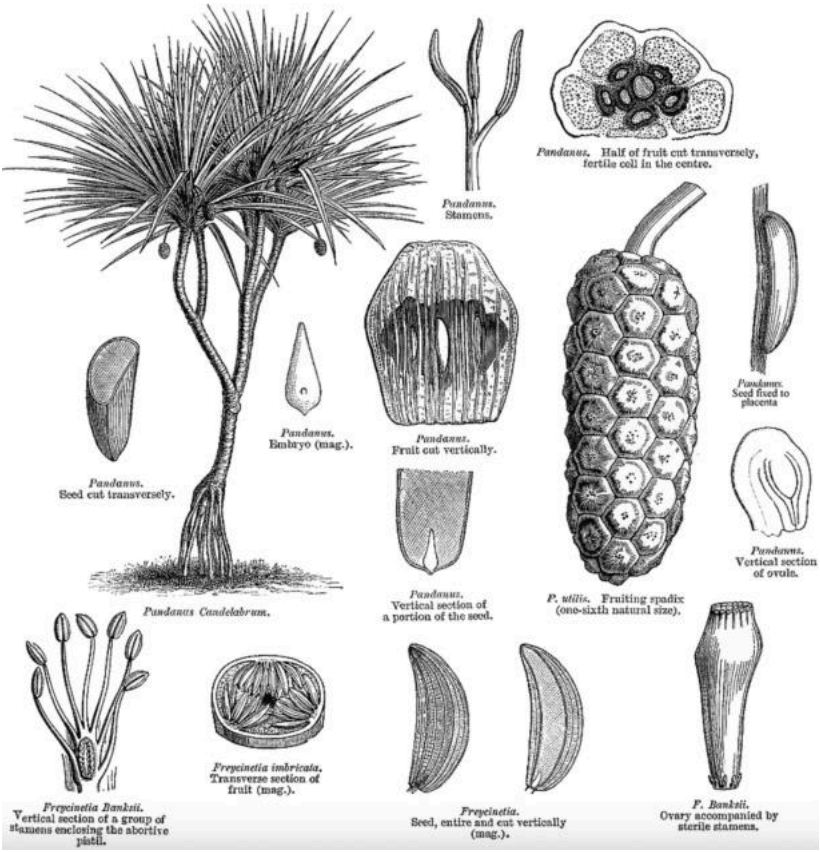
Wandelende takken, bomen, palmen en pandanen

(deel 2)

Volgens het laatste klassiek handboek "Moderne Plantkunde" gepubliceerd einde vorige eeuw (1990) door wetenschappers van wat toen de "Rijksuniversiteit Gent" heette, leest men in deel 4, hoofdstuk 14, "Bewegingen in het Plantenrijk", onder de hoofding TAXIS: "Vrije plaatsveranderingen van gehele planten komen alleen voor bij lagere organismen."

Sommige bomen en palmen hebben echter "steltwortels". Volgens het laatste Groot woordenboek Van Dale (2022) betekent stelt "stok om op te lopen". Normale menselijke intelligentie laat op stelten ook wandelen toe, alhoewel Van Dale bij "lopen" nergens een betekenis van wandelen opgeeft.

In 2011 bezochten we in Costa Rica het Parque National Tortuguero in een moerassige, modderige delta van meanderende rivieren, aan de kust van de Caribische zee. Het is beroemd voor de groene schildpadden die er jaarlijks hun eieren komen ingraven op de zwarte stranden. Men bezoekt het park meestal per bootje; wij deden het met rubberen botten onder leiding van een natuurgids om er zeker een wandelende palm te kunnen ontmoeten, de *Socratea exorrhiza*. Hij kan wel 20 m hoog worden met een stam van 20 cm dik. De palm heeft aan de basis indrukwekkende steltwortels. Ze ontspringen uit de stam op ongeveer 2 m hoog, en dringen, in een open kegelvorm, in



de bodem. De open kegelvorm van de licht bruine steltwortels lijkt ruim genoeg om er door te kruipen, maar ze staan helaas vol lange doornen. Het was windstil, de omgeving statisch behalve luidruchtige kapucijnapen in de boomkruinen. We aanhoorden anekdotische verhalen, maar zagen geen bewijs, noch illustrerende foto's van wandelende palmen.

Het park ligt in een van de natste gebieden ter wereld, jaarlijks met een neerslag van ruim 6 m/j (vgl. ong. 1 m/j in België). Dikwijls treden er modderverschuivingen op en verandering van de kustlijn wat problematisch is voor de schildpadden. Na een paar seizoenen

heeft men soms de indruk dat de bomen en struiken zich hebben verplaatst.

Een tijd later, van 3 tot 5 juni 2011, nemen we deel aan een van de onvergetelijke tuinreizen Engeland van de Vrienden. Het fenomeen wandelende palmen zou nauwkeurig worden uitgelegd in de serres van RHS Wisley Garden. Door een gipsblok aan 't been verliep de tijd sneller dan gedacht, de serres werden niet bezocht en ik blijf een non believer.

Socratea exorrhiza behoort tot het genus *Socratea*, het zijn palmen met uitgesproken "steltwortels". Na het zich vestigen van steltwortels, verschrompelt het stamgedeelte onder de steltwortels. De gespreide steltwortels nemen dan de draagkracht over en houden de palm recht. De steltwortels zijn bijgevolg "steunwortels".

Een grote struik of boom met snelgroeiende vertakkingen en "steltwortels" waarvoor systematisch gewaarschuwd wordt in boeken over kamerplanten is de pandan. Pandanen is het meervoud van pandan, het (modern) Nederlands klinkend woord voor pandanus, zie Groot Woordenboek Van Dale 2022, p. 3113 en zou afgeleid zijn van de strandpandan.

Als kamerplant wordt een pandan vrij snel uit de pot geduwd, maar tot heden zijn er geen meldingen van op stap gaan. Grotere en hogere potten helpen maar tijdelijk. Het is de pandan zelf die te groot wordt voor de huiskamer of voor een grote ruimte bv. de Victoriakas in de plantentuin UGent. Hij moet, na zekere tijd, begeleiding hebben naar een nog grotere ruimte zoals bv. de Tropische serre.



De pandan (niet te verwarren met de plant *Panda oleosa* van de familie Pandaceae) is een fel vertakte boom die men dikwijls aanduidt met de misleidende namen "steltpalm" en "schroefpalm" (van het Eng. screwpalm). De schroefpalm is geen palm, zelfs geen palmachtige. Pandanen zijn monocotylen zoals palmen, maar behoren tot de familie van de Pandanaceae die uit een handvol geslachten bestaat, maar met meer dan 600 soorten. Ze groeien vooral op eilanden in de Indische en Stille Oceaan, en maken soms deel uit van de inheemse cultuur.

Het zaad van een monocotyl heeft slechts één zaadlob (cotyl) en het kiemplantje verschijnt met één blaadje. Monocotylen hebben meestal smalle bladeren met nerven die lopen van de bladvoet gelijkmatig en overlangs naar de top van het blad. Ergens halfweg tussen de bladvoet en bladtop lopen de nerven over een beperkte afstand, nagenoeg parallel of evenwijdig, in de meetkundige zin. Deze schikking noemt "parallelnervig".

De bladeren van een pandan zijn enkelvoudig, parallelnervig, groen tot blauwig, soms met gelige strepen, lederachtig, zwaard- of lintvormig, soms meterslang en zelfs geurig. Ze hebben dikwijls een stevige bladpunt. De bladeren ontstaan uit een groeiknop op de top van een tak en vormen er een kroon, een toef of een bosje lange dunne bladeren. De jongste bladeren staan praktisch verticaal naar boven gericht en oudere bladeren, langer en zwaarder, gaan meer schuin tot horizontaal verder groeien. De bladeren plooien dan ongeveer halfweg met een knik in twee en het deel met de bladpunt, gaat naar beneden hangen, "treuren" en afsterven.

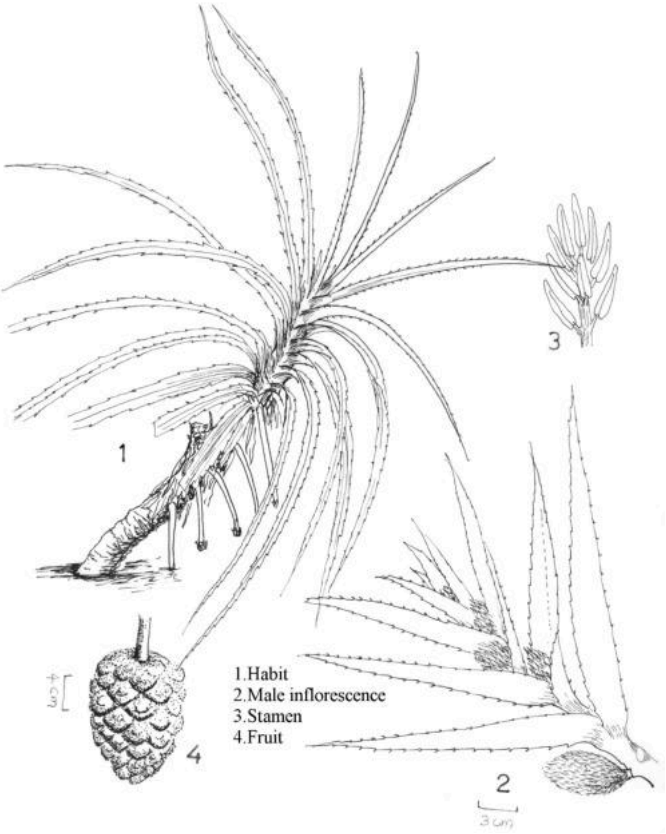
Het is een ongewoon zicht bij pandanen: alle takken eindigen met een mooie kroon, een boeket groene lintbladeren met onderaan bruine en nog lager, resten van vergane bladeren. De bladranden, en de middennerf, dragen meestal kromme soms rood gekleurde en giftige doornen, gericht naar de bladpunt. In Nieuw-Caledonië pikken eksters uit het blad een stuk met een doorn eraan om met behulp ervan larven uit spleten en barsten te peuteren. Het is de hoogste graad dierlijke intelligentie tot nu toe waargenomen in de natuur.

De zwaardbladeren zijn ingeplant volgens een helix of schroeflijn, soms in meerdere rijen, vandaar misschien de naam schroefpalm. Een schroef wordt gekenmerkt met een rechtse of linkse draaiing, maar is, bij pandanen, moeilijk te zien en nergens te vinden in beschrijvingen. Het zijn eerder gedeeltelijke omwentelingen die men duidelijk kan zien en de tak zelf is soms ook wat gedraaid. Bij de soort *P. spiralis* is echter de schroefdraadachtige ordening van het blad wel duidelijk. De rechtsdraaiende inplanting, volgens een kurkentrekker, met een 4-tal omwentelingen, begint onderaan de stam, boven de steunwortels, tot ongeveer 2 m hoog, en bestaat uit overgebleven resten van bladeren.

De zwaard- of lintbladeren groeien uit verdikte cilindrische bladscheden die op de top van de tak tezamen er een korte schacht vormen. Ze zijn, beginnend bij de verdikte bladschede, langs de hoofdnerf gevouwen tot aan de knik.

De bloeiwijze groeit uit de top van een tak en de bloemen zijn unisex, maar met velen compact tezamen, mannelijke en vrouwelijke op verschillende bomen. De bloempjes zijn wit of gelig gekleurd en dikwijls geurig, zonder bloemblaadjes, maar beschermd met een gekleurd schutblad. De vrucht lijkt ongeveer op een roodachtige ananas.

De vreemde bladeren, de komische kronen met groene, bruine en dode bladeren en de zonderlinge vruchten, onbekend bij echte palmen, worden in de meest gebruikte taal van de wereld (bad English) aangeduid met woorden zoals screwy en screw, vandaar mogelijks de schroef in de onnauwkeurige naam schroefpalm.



Van de meeste soorten pandanen zijn de vruchten eetbaar en worden de vezels gebruik voor allerlei toepassingen, ook de bladeren bv. in pandanrijst. In laag gelegen delen van Nepal kun je de *P. nepalensis* tegenkomen. De steunwortels vormen een slordige conus zodanig dat sommige wortels in elkaar verstrengelen en de grond niet bereiken. De wortels kunnen dan ook dienen als luchtwortels, misschien te vergelijken met die van mangroves. Enkele andere soorten: *P. antaresensis*, Nieuw-Guinea pandan, bladeren voor matten, als keukenkruid en parfum; *P. gemmifer*, vormt onder de kroon zijknoppen met

een kiemende pandan die na zekere tijd afvalt en vervolgens uit 'kan' groeien tot een nieuwe pandan; *P. odorifer*, de kewra, in India gebruikt voor waardevolle parfums en *P. tectorius* en cultuurvariëteiten: een van de meest gekweekte kamerplanten, bekend voor de lijnvormige bladeren met gelige lengtestrepen; *Freycinetia excelsa*: een klimpandan!

Voor meer details over Pandanaceae en verschillende geslachten zie het artikel van Kenneth Bauters "Van Réunion naar de Tropische serre: onze Schroefpalm" in het decembernummer 2025 van "De Vrienden van de Plantentuin Gent", p. 7-12.

Een welgemeende proficiat voor de inspanningen en bijdragen aan de boeiende geschiedenis van de plantentuin van de Universiteit Gent. De kroon op het teamwork is zeker wanneer de pandan verder leeft!

Referenties

- M. Bossier, K. Brat, R. Claeys, W. Deconinck, R. Messelu, W. Van Cotthem, C. Vanden Berghen, "Moderne Plantkunde" Van In Lier 1990, p. 46, 466-472.
- "Canarische eilanden. Plantenweelde in een notendop". Plantentuin RUG & Vrienden van de Plantentuin. Bewerkte vertaling door R. Viane van "Kanarische Inseln", p. 41.
- Leonard Cronin, "Key Guide to Australian Palms, ferns and Allies", REED, St. Chatswood Australia, 1993, 102-112.
- Marcel De Cleene, "De Historia Naturalis", 2019, Sterck & De Vree, p. 15.

- Groot woordenboek Van Dale 2022, Van Dale uitgevers Utrecht/Antwerpen 2022, p. 3113, 3117.

- Vernon H. Heywood, "Bloeiende planten van de wereld", Elsevier Amsterdam/Brussel 1979, 302-306.

- H. Jantra, "Grote kamerplanten encyclopedie", Zuidnederlandse Uitgeverij 1998

p. 150.

- Kruiden Encyclopedia. Veltman Uitgevers 2014, p. 325, 411.

- Lonely Planet Costa Rica, 9th Ed. Oct 2010, p. 458.

- Oleg Polunin en Adam Stainton, Concise Flowers of the Himalaya, Oxford India, p. 203.

- Bob Press and David Hoskin, Photographic Field Guide" Trees of Britain and Europe", New Holland Publishers, London 1993, p. 232, 234.

- Spectrum Natuur Encyclopedie, Uitg. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen 1979, p. 785.

- Stewart, "Palms & Cycads of the World", Angus & Robertson Publishers Australia 1993, p. 50 - 91, 150 - 176

- Wikipedia NL, E, F, zoekwoorden: palmen, palmenzondag, panda, pandanus, arecales, *Ceroxylon quindiuense.*

- Willow Zuchowki, Tropical plants of Costa Rica, a Zona tropical publication. Cornell University press, Ithaca and London 2007, p. 378-396.

Walter Van Loock

Bezoek aan 'De Kleine Boerderij' Merksplas en 'Park Vordenstein'

op zaterdag 22 augustus 2026

Voormiddag: begeleide rondleiding in **'De Kleine Boerderij'** Merksplas vzw

In de voormalige straflandbouwschool van Merksplas-Kolonie kan je vandaag verscheidene uitzonderlijke plantencollecties bewonderen van onder andere hortensia's, Afrikaanse lelies, magnolia's, pioenrozen, toverhazelaars, daglelies, bamboes en vele andere.

De tuin is in de eerste plaats een demonstratietuin gericht op natuur, educatie en welzijn waar iedereen welkom is om zich te laten inspireren en tot rust te komen.
De motor van het project is een enthousiaste groep vrijwilligers. Zij worden bijgestaan door jongeren en volwassenen die in het kader van de zorgboerderij werken.

's Middags **broodjeslunch** in 'Warmenbol', de orangerie van Park Vordenstein

Namiddag: begeleide rondleiding in **Park Vordenstein**

Park Vordenstein is een oase van rust en stilte, ideaal om even weg te dromen! Het grootste deel van het landschap dateert van 1850. In die periode werden zeldzame boomsoorten geplant, niet om economische redenen maar puur om hun schoonheid en bijzonderheid. Een opvallende verschijning is de zwarte den met een hoogte van 35 meter en een omtrek van 4,5 meter.

De oranjerie is omstreeks 1800 gebouwd in een laat-classicistische stijl en om vorstgevoelige planten zoals sinaasappelbomen tijdens de winter te beschermen. In de tuin van de oranjerie kan je een prachtige verzameling van één- en meerjarige planten vinden. De tuin is ingedeeld in een aantal voorbeeldtuinen, zoals een kruidentuin, een vier seizoenentuin, een rotstuin en een vijvertuin.

De gidsen nemen ons mee voor een bezoek van twee uur aan de orangerie en het park.

Praktisch:

Vertrek: zaterdag 22 augustus om 8 uur stipt in Gent, Galglaan 1 (UGent Campus Sterre, hoek Krijgslaan en Galglaan), terug omstreeks 18 uur.
Inschrijving via overschrijving van 70,- euro op de rekening van de 'Vrienden van de Plantentuin Gent': BE21 0011 1921 5403
Het aantal deelnemers is beperkt tot 40, dus aarzel niet om je in te schrijven! We sluiten de inschrijvingen af op 15 juli 2026.
Organisatie: Gerda Postelmans +32 495 52 86 84

Themarondleidingen

eerste zondag van de maand

De rondleidingen zijn gratis, wel verplicht vooraf aanmelden op https://www.gum.gent/nl/event. Dit kan vanaf twee maanden voor datum.
We starten om 10u. aan de ingang van het GUM en ronden af omstreeks 12u.

5 juli: Planten en hun naam

Hoe heet die boom, en deze struiken, en dat kruid?
Mensen willen nu éénmaal op alles een naam kleven, alsof die naam het ding zelf is. Wat niet wil zeggen dat namen van planten niet belangrijk zijn. Ze kunnen ons heel wat vertellen over de herkomst, de bloei, de groeiwijze, het gebruik, wie de naam heeft bedacht, etc…
We maken kennis met verschillende volksnamen voor één en dezelfde plant, met de officiële Nederlandse naam van die plant en tenslotte wagen we ons ook aan de wetenschappelijke naam.

2 augustus: Specerijen

Ga mee op een geurige reis door de wereld van specerijen. Samen verkennen we planten van dichtbij en staan stil bij hun oorsprong, gebruik en bijzondere eigenschappen. Laat je zintuigen prikkelen en kijk voortaan met een andere blik naar de kruiden in je keukenkastje.

6 september: Biomen

Van woestijnen tot tropische regenwouden: onze planeet kent spectaculaire biomen of vegetatiezones. Tijdens een reis tussen pool en evenaar ontdekken we de diverse biomen op onze planeet en de

unieke planten die erin voorkomen. We ontdekken welke aanpassingen planten hebben om er in te overleven. We staan stil bij het wereldwijde klimaatsysteem en bekijken de invloed ervan op de verschillende biomen. Van de toendra tot de taiga, van de mangroves tot het gematigd loofbos; ga met ons mee en ontdek ze allemaal.

4 oktober: Vruchtbare verhalen, een reis door de magische wereld van zaden en vruchten

Planten zorgen op ontelbaar diverse manieren voor hun nageslacht. Op veel manieren wordt bestuiving geprovoceerd. Maar wat dan ? Eénmaal vruchten en zaden gevormd (wat is nu het verschil tussen zaden en vruchten?) zien we zeer verschillende strategieën om deze te verspreiden en te laten kiemen. Denk maar aan sappige bessen, harde noten, stofzaad, kokosnoten en kleefkruid. Er bestaan vele middelen en speciale aanpassingen om zaden naar de juiste plaatsen te verspreiden.

We wandelen door de plantentuin en laten ons verrassen door verscheidenheid aan vruchten en zaden, en hun fase van mobiliteit in het plantenrijk.

1 november: Verfplanten

Voor synthetische kleurstoffen bestonden, kwamen alle pigmenten uit de natuur en planten waren vaak de bron van kleur. Wortels, bladeren, bloemen werden gebruikt en inspireren vandaag nog steeds. Ontdek tijdens deze rondleiding verfplanten zoals wede die in de middeleeuwen, voor de import van indigo uit Azië, textiel diepblauw kleurde, meekrap die rode tinten leverde of wouw voor helder geel. Laat u meevoeren langs een wonderlijk kleurrijke botanische ontdekkingstocht en wie weet doet u zelf inspiratie op?'

Rondleidingen tijdens de Gentse Feesten 2026

De rondleidingen starten om 14.30u. aan de ingang van het GUM, tenzij anders vermeld.
De rondleidingen zijn gratis, wel verplicht online aanmelden op https://www.gum.gent/nl/event
Tijdens de Gentse Feesten is de cafetaria in het Palmarium open.

Zaterdag 18 juli: Hoog, kijk omhoog

Sommige planten klimmen. Ze groeien op muren, palen en andere planten. Andere planten leven hoog op de takken van bomen en hebben zelfs alle echte connectie met de bodem verloren. Nog andere planten groeien gewoon zo hoog dat ze een fysieke limiet bereiken. In deze rondleiding gaan we op ontdekking naar wat we allemaal vinden als we echt hoog kijken…

Zaterdag 18 juli: Avondrondleiding 'Door de tuin geleid'

Van 20u tot 21u
Tijdens deze kennismaking met de plantentuin verbazen we je met bomen en planten in alle formaten en van alle leeftijden, met mooie en vreemde bestuivingsverhalen, met opvallende geuren. Tijdens een rondleiding door de Plantentuin gaat een wereld voor je open: je reist van het ene continent naar het andere, van de *Camellia sinensis* naar de *Umbellularia californica*. Je hebt al je zintuigen nodig! In de Plantentuin wandelen is niet enkel kijken, maar ook ruiken, horen, voelen en soms zelfs proeven.

Zondag 19 juli: Oost-Vlaamse horticultuur

Ga met ons mee op tocht langsheen bloeiend Oost-Vlaanderen. Verken het verhaal van de 3 pioniers die van Oost-Vlaanderen de horticultuurprovincie van België maakten. Leer over de begoniavelden

van Laarne, de rozen van Wetteren en de azaleakwekers van Lochristi. Verken een sector in volle omslag, waarbij duurzaamheid en kwaliteit centraal staan. Kortom, laat je verrassen door het fascinerende verhaal van de horticultuur in Oost-Vlaanderen.

Maandag 20 juli: Reizend groen

Ze houden zich niet aan grenzen van botanische tuinen of parken, ze laten zich niet tegenhouden door muren of oceanen en ze blijven altijd op zoek naar nieuwe gebieden.
Kortom ... planten migreren. In deze rondleiding vertellen de gidsen jullie hoe planten er in slagen om niet alleen afstanden te overbruggen, maar ook de tijd zelf.

Dinsdag 21 juli: De plantentuin in 20 bomen

Het bos, een oord van geheimzinnigheid en legenden door de eeuwen heen, zo eeuwig en toch ook zo kwetsbaar. Bomen, een levende les voor de mens over wat tijd en uithoudingsvermogen betekenen in een confrontatie van het leven met de elementen. Wij kozen een twintigtal bomen in de plantentuin waarvan we aan de hand van morfologische en anatomische kenmerken het lange leven en de grote afmetingen verklaren.

Woensdag 22 juli: Grote bomen speurtocht

Zoektocht voor gezinnen met kinderen (6-12 jaar)

Schuilt er een echte onderzoeker in je? Ben je nieuwsgierig naar de bomen en hun geheimen? Kom dan naar de plantentuin en ga op speurtocht. We gebruiken al onze zintuigen en leren zowel over de baobab en zijn tropische vrienden, als over de dennen en sparren van het hoge Noorden. Maar ook onze eigen bomen zoals eik en wilg

geven enkele geheimen prijs. Kortom onderzoek en dompel je onder in de wereld van de bomen.

En omdat goed speurwerk natuurlijk veel vraagt, is er op het einde ook een kleine attentie voor al die speurneuzen.

Woensdag 22 juli: Plant je vlag

Vlaggen, je vindt ze in diverse kleuren, vormen en maten. Sommige bevatten afbeeldingen, andere alleen geometrische patronen. In deze rondleiding focussen we ons op de planten die je op vlaggen kunt vinden. Van de Franse koningsstandaard tot de vlag van Friesland: planten komen op meer vlaggen voor dan je denkt. Duik met ons de geschiedenis in en ontdek de fascinerende plaats van planten in de vexillologie (vlaggenkunde).

Donderdag 23 juli: Relaties tussen dier en plant

Ontdek de fascinerende wereld van symbiose, parasitisme en predatie in de natuur. We duiken tijdens deze wandeling in de complexe relaties tussen planten en dieren: van de eeuwenoude band tussen moerbei en zijderups tot het verborgen leven van bacteriën bij *Psychotria*. We ontdekken hoe voor ons onzichtbare kevers bomen van binnenuit aantasten en weer andere insecten hun gastheer verdedigen en bijstaan. Elke relatie vertelt een verhaal van afhankelijkheid, wederzijds voordeel of zelfs strijd.
Laat je meevoeren in deze boeiende reis vol verborgen interacties die de natuur zo divers en wonderlijk maken!

Vrijdag 24 juli: Zonder planten kan ik niet

Planten hebben de mens niet nodig, andersom wel. Planten zijn de eerste levende wezens die aan land kwamen, lang vooraleer dieren en mens op aarde verschenen. Planten leven van water, mineralen,

koolzuurgas uit de lucht en licht. Maar de mens leeft niet alleen van de liefde en de hemelse dauw. Voor voeding, kledij, medicijnen, bouwmateriaal, genotsmiddelen en nog veel meer, is de mens afhankelijk van de plantenwereld. Zelfs de koolstof in de fossiele brandstoffen die aan de oorsprong liggen van de industriële revolutie is van plantaardige oorsprong. Zonder planten geen voedsel voor dieren en mensen. Zonder planten geen comfort. Zonder planten zijn wij niets.

Zaterdag 25 juli: Roendleidinge in 't Gensch 'Wa smijte ze neu in mijnen ietekoeke?!

Ietekoekes, w' eete ze allemoal wel ne kier gere… Moar wa keunde allemoal in euwen dieg smijte veur mier smoak te geve?

Awél plantses és een goe gedacht. Een puutsje kruiie of specerije, een essence van een blommeke , of gebruikt ne kier een kuresoarte da de nie soet peize…

Wilde der mier van wete, kom ne kier keijke, rieke, loistere en misschienst wel proeve in onzen botanique.

Zondag 26 juli: Matinee
11u tot 13u

Werd je onlangs door vrienden uitgenodigd en wens je hen nu met iets origineels te verrassen? Aarzel dan niet: nodig ze uit en schrijf in voor de Matinee!

Want op de laatste dag van de Gentse Feesten, krijgt de Plantentuin een 'extra feestelijk tintje'. Om 11 uur beginnen gidsen van de Plantentuin een rondleiding waarna je de plantenwereld en de Plantentuin nog beter zal kunnen waarderen. We eindigen met een gezellige babbel terwijl we genieten van een glas schuimwijn en originele hapjes. We sluiten af omstreeks 13 uur.

Praktisch:
Het aantal deelnemers voor de matinee is beperkt tot 45, vooraf inschrijven is noodzakelijk. Dit kan via vriendenptg@gmail.com. De inschrijving is pas definitief na overschrijving van €**15** per persoon op rekening BE21 0011 1921 5403 met vermelding 'Matinee'.

Andere activiteiten tijdens de Gentse Feesten 2026

Plantenruilbeurs

Zondag 19 juli van 14u30 tot 17u.
Breng een plant mee, leg ze op de ruiltafel en neem een gelijkwaardige plant van de ruiltafel mee naar huis. Maximum 5 planten.

EHBD (Eerste hulp bij determinatie)
Zondag 19 juli 14u30 tot 17u.
Je hebt thuis of onderweg een voor jou onbekende plant gezien met vreemde bloemen of vormen, of gewoon een plant die je aandacht trok. Je wil graag weten tot welke soort deze plant behoort. Breng een foto, of een takje en/of bloempje mee, een expert geeft je uitleg.

COLOFON

De Vrienden van de Plantentuin Gent

Voorzitter: Paul Goetghebeur tel. 09 228 80 86
Secretaris: Ferdinand Cobbaut tel. 0497 84 88 82,
Penningmeester/verantw. Ledenadmin.:
Christ Vanhuysse tel. 0477 36 96 37
Bestuursleden: Wim Keppens, Gerda Postelmans,
Filip Smagghe, Anniek Vanhee
Leden ex officio: Chantal Dugardin, Hortulana Plantentuin,
Kenneth Bauters, collectiebeheerder plantentuin

Website vrienden:
https://www.gum.gent/nl/vrienden-van-de-plantentuin
Contacteer het bestuur: vriendenptg@gmail.com
Bankrekening: IBAN- BE21 0011 1921 5403 / BIC- GEBA BE BB

Driemaandelijks tijdschrift

Jaargang 45, nr 2 - juni 2026 ISSN 0777– 8821
Redacteur: Paul Goetghebeur. *Lay-out:* Christine Vandewalle
Aan de samenstelling van dit nummer hebben meegewerkt:
Kenneth Bauters, Paul Goetghebeur, Kristel Keppens,
Gerda Postelmans, Christine Vandewalle, Walter Van Loock

Een welgemeende dank gaat ook uit naar medewerkers die zorgden dat het verschijnen van het vorige nummer mogelijk werd gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 2026.
Overname van artikels is alleen mogelijk ná schriftelijke toestemming van de redacteur.
Artikels verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Lid worden van de Vrienden van de Plantentuin Gent

Neem deel aan leerrijke, plant-aardige activiteiten.
Bezoek gratis het Gents Universiteitsmuseum. (*)
Ontvang 4x per jaar dit tijdschrift vol informatie over planten en tuinen.

Lidgeld voor één jaar :

Lid 15 euro
Steunend lid 25 euro

Meerjarig lidmaatschap

Een meerjarig lidmaatschap is mogelijk (inflatie-bestendig!) onder de voorwaarden hieronder beschreven (warm aanbevolen).

Lid, 5 jaar 75 euro
Steunend lid, 5 jaar 125 euro

Lidmaatschap voor het leven (vanaf 50 jaar)

Lid voor het leven 350 euro
Steunend lid voor het leven 550 euro

Te betalen op rekening **BE21 0011 1921 5403** van de Vrienden van de Plantentuin Gent, p/a Duifhuisstraat 38, 9000 Gent, met als vermelding: 'lidgeld 2026' en 'naam van het lid'.
(*) Om jouw recht op gratis toegang te kunnen verifiëren, heeft het GUM beperkte inzage in de namenlijst van onze leden, enkel in het kader van dit aanbod. Wil je niet dat we jouw naam doorgegeven? Laat het dan weten via mail naar ***vriendenptg@gmail.com****.*

AGENDA

De rondleidingen en kinderactiviteiten zijn gratis, vooraf aanmelden op https://www.gum.gent/nl/event is wel verplicht. We starten om 10u, aan de ingang van het GUM en ronden af omstreeks 12u, tenzij anders vermeld.

Zondag 07/06 Gratis rondleiding start om 10.00u: Eetbare bloemen

Zondag 21/06 ZZWW Zomerzonnewendewandeling start om 20.00u

Zondag 05/07 Gratis rondleiding start om 10.00u: Planten en hun naam.

Rondleidingen tijdens de Gentse Feesten:

Van 14.30u tot 16.00u tenzij anders vermeld.

Zaterdag 18/07

Gratis rondleiding: Hoog, kijk omhoog!

Zaterdag 18/07

Gratis avondwandeling: Door de tuin geleid van 20u tot 21u

Zondag 19/07

Gratis rondleiding: Oost-Vlaamse horticultuur

Maandag 20/07

Gratis rondleiding: Reizend groen

Dinsdag 21/07

Gratis rondleiding: Plantentuin in 20 bomen

Woensdag 22/07

Gratis rondleiding: Kinderzoektocht ‘Boomverhalen’

Woensdag 22/07

Gratis rondleiding: Plant je vlag

Donderdag 23/07

Gratis rondleiding: Relaties tussen dier en plant

Vrijdag 24/07

Gratis rondleiding: Zonder planten kan ik niet

Zaterdag 25/07

Gratis rondleiding: Door de tuin geleid in het Gentse dialect

Zondag 26/07

Matinee rondleiding ‘Door de tuin geleid’ van 11u tot 12u

Zondag 02/08 Gratis rondleiding: Specerijen

Zaterdag 22/08 Plantentuin "De Kleine Boerderij" in Merksplas gecombineerd met een bezoek aan “Park Vordenstein” in Schoten.

Zondag 06/09 Gratis rondleiding: Biomen

Zondag 18/10 Rondleiding in het College van Melle

Zaterdag 24/10 Rondleiding in het College van Melle (eventueel voor een tweede groep)





Carnivore planten
in de Plantentuin





Driemaandelijks tijdschrift Jaargang 45- nr 2
Juni 2026
ISSN- 0777 - 8821
V. U. Paul Goetghebeur K.L. Ledeganckstr. 35 9000 Gent
Afgiftekantoor Gent1- Erkenningsnummer P 608175

PB-PP B-3/6124
België - Belgique
bpost